



LUNDS  
UNIVERSITET

## Upptecknaren 2017

FOLKLIVSARKIVET



# Upptecknaren 2017

---

FOLKLIVSARKIVET | LUNDS UNIVERSITET

## Förord

**Att skvallra och sprida rykten om kungen – pågående forskning om medierade skandaler**

Mia-Marie Hammarlin och Lars-Eric Jönsson (sid. 4)

**Nyhetskonsumtion**

Anton Öhman (sid. 6)

**Fästingar – biologi och folktro**

Göran Sjögård (sid. 11)

**Frågelistverksamheten vid Folklivsarkivet**

Gabi Louisedotter (sid. 17)

**Spelmansfamiljen Berndtsson – vad hände sen?**

Patrik Sandgren (sid. 19)

# Förord

Årets nummer av Upptecknaren redovisar Folklivsarkivets breda verksamhet. Ett delresultat av pågående forskning om medierade skandaler ur ett etnologiskt perspektiv presenteras utifrån svaren på frågelistan LUF 246 *Kungaskandaler* som sändes ut förra året av lektor Mia-Marie Hammarlin och professor Lars-Eric Jönson.

Temat medier fortsätter med artikeln Nyhetskonsumtion av Anton Öhman, masterstudent i kulturanalys. Artikeln bygger på ett antal utförda intervjuer som tillförs arkivets samlingar. Syftet med artikeln är att undersöka hur folk konsumerar och tar till sig skrivna nyheter genom en fallstudie av tidningen TEMPUS.

Artikeln Fästingar, biologi och folketro bygger på ett föredrag våren 2014 av Göran Sjögård på Arkivcentrum Syd som anordnar så kallade "Onsdagskaféer" med cirka 45 minuter långa föredrag och kaffeservering.

Gabi Louisedotter skriver om Folklivsarkivets frågelistverksamhet.

Den avslutande artikeln handlar om musikerfamiljen Berndtsson i Skåne. Familjen har så här långt donerat en hyllmeter arkivmaterial till Skånes musiksamlingar. Patrik Sandgren har genomfört ett arbete med intervjuer och arkivstudier för att reda ut familjens släkthistoria. Det är en fortsättning på en artikel i Upptecknaren från 2016.

**Göran Sjögård**

Arkivchef



# Att skvallra och sprida rykten om kungen – pågående forskning om medierade skandaler

---

MIA-MARIE HAMMARLIN OCH LARS-ERIC JÖNSSON

Mitt under #metoo-kampanjen hösten 2017 – där avslöjandena avlöste varandra om hur män med makt utnyttjat sina positioner för att tillskans sig sex – försökte vi förstå svaren på vår frågelista som rör skandaler, skvaller och rykten om vår sittande kung Carl XVI Gustaf. Sällan har frågor om inställningen till skvaller och ryktesspridning och känslorna som väcks av dessa muntliga kommunikationsformer varit mer aktuella, liksom frågor som omfattar komplexa och historiskt livskraftiga relationer mellan män, makt och sex, där det privata och intima flyter samman med det politiska och offentliga.

I detta forskningsprojekt, finansierat av Ridderstads stiftelse, undersöker vi kungaskandaler i historiskt perspektiv. Vi studerar ett drygt sekel, med start omkring 1800-talets slut fram till 2010-talets början. Tre nedslag görs genom tre fallstudier som vi benämner Oscar IIs älskarinnor (det sena 1800-talet), Haijbyaffären (1940- och 50-talen) med Gustaf V som huvudperson samt Kungen och kaffeflickorna (2010–2011) med Carl XVI Gustaf i händelsernas centrum. Syftet med projektet är att undersöka relationen mellan ryktesspridning, skvaller och journalistiskt arbete och delvis skvaller som journalistisk metod, där skandalen är vår ingång.

Handen på hjärtat, här uppstod vissa kommunikationsproblem med meddelarna som tålmodigt besvarade vår frågelista LUF 246 Kungaskandaler. I den fokuserar vi på publiceringen av den omtalade boken *Carl XVI Gustaf. Den motvillige monarken* (2010) som fick omfattande uppmärksamhet i medierna. De flesta nyheter som publicerades rörde, som sagt, det som kom att kallas "kungen och kaffeflickorna", det vill säga uppgifter om att kungen skulle ha umgåtts med lättklädda damer på strippklubbar, även under äktenskapet med drottning Silvia. I listan förekommer bland andra följande frågor: Känner du till något skvaller eller några rykten om kung Carl XVI Gustaf? Var fick du informationen ifrån? Vilka känslor väcker skvaller om kungen i dig? Varför tror du att man skvallrar om kungligheter? Vad tror du är sant respektive falskt i det skvaller du har hört?

Med integritet ifrågasattes syftet med vår studie av somliga meddelare. Någon skrev: "Rejält besviken blir jag då jag öppnar er senaste insändningsuppgift." En annan fyllde i:

*När det gäller Kungen och allt kring honom så bär det emot att kommentera (...) Så tyvärr tänker jag inte spy galla den här gången.*

En kvinna i övre medelåldern svarade:

*Detta var min och min mans första reaktion när vi läste utskicket från er: Vad är det för mening med att lägga tid och kraft på att rota i detta? Osmakligt.*

Den här sortens svar är ganska ovanliga, men förekomsten av dem säger något specifikt om dessa vardagliga talakter, inte minst får vi kunskap om vilka känslor de väcker och vilka förhållningssätt som kommer till uttryck. Skvaller och rykten anses vara låga, fula och icke-önskvärda språkliga fenomen som man bör hålla stånd emot. Därför framstår det som märkligt, ja till och med olämpligt, att vi som forskare över huvud intresserar oss för dem. Vissa meddelare erkänner dock, om än motvilligt, skvallrets dragningskraft. I följande kommentar, som är ovanlig i sitt slag, av en yngre, manlig meddelare får vi eventuellt syn på orsaken till varför så många meddelare finner sig nödda att markera ett avstånd till detta skvallerintresse, som omnämns som sensationellt, ointelligent, hänsynslöst, irriterande och till och med sjukligt:

*Jag skäms nästan för att erkänna det, och jag älskar verkligen kungafamiljen, men jag har snappat upp en hel del skvaller och rykten om kung Carl XVI Gustaf genom Hänt Extra, Se & Hör och andra tivelaktiga publikationer.*

Skvallret, ryktesspridningen och skandalskriverierna breder alltså ut sig i "tivelaktiga publikationer" som man "skäms" för att läsa. I förhållande till skandalen om Carl XVI Gustaf skrev en meddelare:

*Jo, jag känner till "kaffeflickor"-skvallret, en sensationell ryktesspridning som jag snappade upp via media och av en fd besserwisserväninna till skvallerkärring, som hänvisade till "en avslöjande biografi" om "Den motvillige monarken".*

Här får vi inte bara syn på motståndet mot skvaller och rykten, utan också hur det förflyttar sig sömlöst inom ett komplext mediasystem, från tidningar, tv, radio och sajter på nätet till en skvallrande väninna som hänvisar till boken som var startskottet för skandalen. Dessa förflyttningar intresserar oss som forskare alldeles särskilt. Vad vi i synnerhet slås av när det rör inställningen till skandalen om Carl XVI Gustaf är den genomgående förlåtande tonen i materialet. En man slår fast, i empatisk ton, att det var "smärtsamt" att se kungen framträda i tv i samband med skandalen.

*(...) stackars kungen såg ut som ett skadat villebråd bland alla dessa hungriga vargar, jag menar journalister. (...) TT-intervjun som sändes i Sveriges Television 2011 var om möjligt ännu mer smärtsam att se, för vid det laget hade villebrådet jagats i ett halvår och var inte bara skadat utan även totalt utmattat.*

"Stackars kungen!" är en inställning som återkommer så flitigt bland meddelarnas svar att det kan sägas utgöra ett eget tema. Hade #metoo-kampanjen, som skedde efter att vår frågelista skickades ut, påverkat denna attityd i någon riktning? Det får vi inte veta. Vad vi kan konstatera är att svaren på frågelistan är rika på kunskap om rykten, skvaller, skandaler, makt, sex och kungligheter, vilken nu är väl dokumenterad med hjälp av Folklivsarkivets meddelare och utgör en viktig källa till forskning om det muntligas kulturella värde.

# Nyhetskonsumtion

---

ANTON ÖHMAN

Denna undersökning är inriktad på nyhetskonsumtion i allmänhet, men med speciell inriktning på nyheter som man tar till sig genom text. Texten nedan baseras på fem intervjuer som jag gjort med sex informanter om deras vanor och förhållande till nyheter. Intervjuerna kommer lämnas till Folkliivsarkivet i Lund. Nedan följer en sammanfattning av olika punkter som framkommit i analysen av materialet. Intervjuerna har gjorts och analyserats i september-oktober 2017.

## LÄSNING AV NYHETSTEXTER

Alla informanter tar på något sätt till sig nyheter, även om de gör det i olika utsträckning och via olika plattformar. Tidningsformatet kan både vara ett sätt som är enklare att ta till sig nyheter genom, eller svårare beroende på vad informanterna föredrar. Vissa gillar att läsa och har lätt för att ta till sig information via text medan andra tycker att just läsningen är ett hinder och hellre tittar eller lyssnar på nyheter. En fördel med tidningar på papper är, enligt en informant som prenumererar på en tidning, att man slipper välja så mycket:

*Det känns som att det är lättare att ta mig för att läsa den när jag väl fått hem den än att sätta mig framför datorn och läsa nyheter. Jag tycker formatet tidning gör att jag känner att jag blir tillfredsställd av att ögna igenom den, medan på internet är det ju oändligt. Där är det ju ändå utvalt och det har både för- och nackdelar.*

Det är vanligt att man tycker att det blir för mycket information på internet och att man måste sälla bort mycket av den anledningen. I en papperstidning upplevs läsningen som mindre utsatt för störningsmoment från till exempel sociala medier eller andra typer av nöjen man kan vara engagerad i vid en skärm. Tidningsformatets begränsade karaktär gör det överskådligt till skillnad från det upplevda överflödet på internet. Den upplevda oändligheten där står i vägen för läsandet. En annan anledning att läsa nyheter i tidningen, som en kvinnlig informant tar upp, är att det är mysigt och skapar en känsla av hemtrevnad. På frågan vad hon hade gjort om hon inte hade haft tillgång till så mycket gratis nyheter på internet svarar hon:

*Ja, då hade jag nog ändå valt en papperstidning, för att jag tycker att det är mysigt, jag vet inte, härligt. Då hör man det prasslet så kan man ligga och dricka kaffe... det kanske är för att mina föräldrar har gjort det när jag var barn.*

Detta relaterar hon till sin uppväxt och ser det som en tradition som förs vidare från föräldrarna. Den fysiska upplevelsen och de känslomässiga kopplingarna till morgontidningens ljud (prassel), känslan av pappret, smaken av kaffet, hur tidningen luktar och även platsen i köket är viktigt. Den skapar en slags extra dimension i läsningen och påverkar vad man vill läsa: Informanten

nämner morgnarna på helgen som ett tillfälle för denna typ av nyhetskonsumtion, och att det då finns en önskan om att läsa mer djuplodade reportage. Känslan är dock inte tillräckligt stark för att få henne att verkligen prenumerera på en papperstidning, då det finns så mycket gratis nyheter att tillgå på internet. Vissa medier och sätt att konsumera nyheter på får på ett liknande sätt ett slags nostalgiskt skimmer över sig, en far och dotter som intervjuas minns till exempel gemensamt när det var text-tv som gällde. De ser tillbaka på en annan tid med värme och tänker på en äldre släkting som, då som nu, konsumerar nyheter på detta sätt. Vissa äldre format får på så sätt en status som känslösbärare och trygghetsskapande. Det kan vara bra att ha i åtanke i relation till nyhetskällors legitimitet, och vad man som konsument litat på.

### KOLL PÅ GEMENSAMMA ÄMNEN

Syftet med att läsa, titta eller lyssna på nyheter är ofta kopplat till att man känner att man vill ha koll och ta del i en gemenskap. Vissa informanter kommer även in på att det kan vara underhållande att ta till sig nyheter.

En yngre man formulerar sin konsumtion av nyheter som främst underhållande, en källa till förströelse. Han beskriver att intresset väcks av vetenskapsnyheter och grävande journalistik:

*Jag skiter i ganska mycket, men jag tycker ju det är kul med roliga nyheter typ, i går fick jag en notis om att det var ryska penningtvättare i en stuga i Västernorrland, det gick jag in och läste. Jag gillar väldigt mycket grävande journalistik. Jag tittar väldigt mycket på Uppdrag Granskning [...] Vetenskapsnyheterna är mest för jag tycker att det är intressant och coolt, och Uppdrag Granskning, de är så jävla vassa, jag tycker det är kul att se när deras offer gör bort sig.*

Allmänbildning är en annan viktig aspekt som tas upp när det kommer till nyheter. Man vill genom att ta till sig nyheter veta saker som senare kan användas i sammanhang där man kan imponera på och konversera med andra via sina kunskaper. Det är också tydligt i betraktelsen nedan. Man kan sätta saker i ett större perspektiv för att förstå världen om man läser olika nyheter och relatera dem till varandra i sociala sammanhang.

*Nu får jag ju ta ett exempel med det här, om det är en nyhet, till exempel en skandal. Någon känd politiker säger något helt sjukt. Jag får reda på det för jag läser tidningen sen ett halvår senare frågar någon på Vem vet mest?, och så kan jag det. Eller att nån annan pratar om det och säger att det här hände och så kan man göra kopplingar mellan saker. Om jag vet att någonting har hänt så vet ju någon annan att någonting har hänt och då kan båda inspireras av det eller se kopplingar.*

Detta är en definition på att ha koll på och följa med i vad som händer. En känsla av att vara en "upplust medborgare" säger en annan informant är en motivation till hennes läsning av nyheter. Medborgarkänslan, en typ av gemenskap, får uttryck i att man tar till sig och försöker ha koll på vad som händer.

Nyheter i formandet av gemenskaper uttrycks på olika sätt, enligt informanterna: diskussioner om nyheter med andra i det dagliga livet och som en "ice-breaker" eller konversationsstartare

i fikarummet på jobbet är en del i detta. En annan del är att man är med i sammanhang där vissa frågor är viktiga att ha koll på och kunna referera till. En kvinnlig informant i 25-års åldern uttrycker att hennes vänkrets fungerar som förmedlare och sorterare av nyheter både om privata angelägenheter och större samhällsfrågor:

*Sen har jag vänner som också delar artiklar och delvis så blir kompisar som en nyhetskälla också. Där de säger, typ nu när de var uppe i Göteborg och demonstrerade, så gav de uppdateringar om vad som händer där. Då är det som att de blir en reporter i det sammanhanget. Då får man nyheter från det perspektivet med, jag skulle nog klassa det som nyheter... Att man delar bilder, filmer, känslor och så från olika händelser som man kanske är med och deltar i som har ett nyhetsvärde för väldigt många.*

Vänkretsen blir på så sätt sin egen reporter och sin egen sorteringsmekanism när det kommer till hur information och nyheter sprids. Detta ses både som någonting problematiskt och som en tillgång bland informanterna. En risk som föreligger är ju att man bara får del av ett väldigt smalt flöde av nyheter och hamnar i en så kallad filterbubbla. Samtidigt måste man på något sätt sortera bland all information, och då litar man på sina vänner att de skall dela med sig av sådant som är relevant och intressant för en själv. Det här ses av en äldre manlig informant som en del av tidsandan; att man inte är intresserad av sådant runt omkring en på samma sätt som förut utan riktar in sig på smalare intressen och den egna sfären. Apropå filterbubblor uttrycker flera informanter ambivalens till systematiseringen och registreringen av folks internet-aktivitet i förhållande till nyheter. Vissa programs och mjukvarors algoritmer styr vad vi ser baserat på vad vi klickat på innan. Detta är en nackdel i att man blir begränsad och får ett slags tunnelseende. Datainsamlingen kan också vara positiv för exempelvis en informant som är journalist. Att kunna se vad som blir mer läst och på så sätt få en slags direkt feedback på vad som funkar är viktigt i hennes arbete. En annan positiv aspekt med algoritmerna är att flödet blir begränsat och man på så sätt kan få fram det som är relevant för en själv i den stora mängden information enligt samma informant.

## NYHETSKÄLLOR

Källkritik upplevs av många informanter som en viktig fråga, men det är inte många som har någon klarhet i vad det betyder för dem själva. I mycket handlar det istället om förtroende och hur väl igenkänd källan till nyheter är. Man tar oftast några exempel som DN eller SVT som källor till "bra" nyheter. Anledningar till detta är att de sägs ha tillräckligt med resurser och ett väl uttalat mål med sin nyhetsproduktion. I förhållande till lokala nyheter så finns det en uppfattning att intresset för lokala nyheter minskar i det att man flyttar från sin hemort eller där man är uppväxt. Det är att intresset för lokala nyheter minskar i det att man flyttar från sin hemort eller där man är uppväxt. Detta uttrycker bland annat en informant såhär:

*Man vet inte vad om det står, att det hänt nånting nånstans så vet man inte var det är, och då är det svårt att... på nåt sätt förhålla sig. Det blir inte samma värde som ett ställe som man känner till.*



Anknytningen till platsen finns inte där på samma sätt som om man hade bott på samma ställe en längre period. Att fler människor flyttar runt och inte blir kvar på samma ställe livet ut är en delförklaring till att lokala nyheter får en svagare position på nyhetsmarknaden. Att ha koll blir här mer viktigt i förhållande till nationella och internationella frågor snarare än lokala.

### YTLIGARE OCH DJUPARE NIVÅER

Notiser eller push-notiser från appar är det många som tar upp. Det innebär att olika program i ens telefon skickar uppdateringar om vad som hänt. De är vanligt förekommande bland nyhetsappar och finns ofta med när appen installeras. Appar som diskuterats är bland andra SVT:s nyhetsapp, DN:s, Aftonbladet:s och SVD:s appar samt nyhetstjänsten Omni:s app. Det finns ett kluvet förhållande till dessa notiser. Man vill ha dem samtidigt som man på något sätt vill kontrollera dem så det inte hela tiden plingar till i telefonen. Detta upplevs som störande och som att man själv inte riktigt har kontroll över när man konsumerar nyheter. Notiserna är ofta korta meddelanden och utformade ungefär som rubriker. Så här säger en informant apropå notiser:

*Det är mer som en överblick, det här har hänt och så får man lite rubriker och sen kan man välja utifrån det vad man vill läsa och känner "Oh, det här!". Och då går jag in på The Guardian för att läsa djupare reportage. För att förstå situationer i större utsträckning.*

Nyheter som informanterna läser i notiser fungerar ibland som dörröppnare mot ett vidare intresse för den nyhet som tagits upp. Man "scannar" nyheter som en informant säger, för att sen gå vidare och fördjupa sig om någonting verkar extra intressant. Då kan man även byta medium för att få en större överblick, enligt flera av informanterna. Det märks att informanterna tycker att det är en lustfylld aktivitet när man hittat något som väckt ens intresse och man söker och finner ny information om detta. Det sägs att man får "grotta ner sig" eller: "Då vill jag ju bara vältra mig i det, då spelar det ingen roll varifrån det kommer. Då tar jag ju alla källor jag kan." som en informant uttrycker det. Man kan säga att nyheter konsumeras på två nivåer, en där man läser rubriker och ögnar igenom snabbt vad som hänt, och en där man fördjupar sig i någonting som man finner vara extra spännande eller viktigt. I och med att det finns så mycket som konkurrerar om informanternas uppmärksamhet på internet så verkar de som läser på skärmar tycka att det är svårt att komma ner till det djupare lagret, vilket de uttrycker en önskan om att göra.

### NYHETSLÄSNINGENS FÖRÄNDRING

En fråga som kan ställas är hur mycket nyhetsläsningen egentligen förändrats i och med informationsåldern? De flesta informanterna har en tydlig bild av hur nyheter konsumerades förr. Många har uttryckt det som att det var självklart att prenumerera på och/eller läsa lokal-tidningarna i ett tidigare skede av sina liv men att det nu inte är det. Det har både varit så att informanterna haft tidningen men till slut inte sett någon poäng i att ha den kvar, eller att det haft den när de bodde hemma hos sina föräldrar men sen när de flyttat hemifrån inte brytt sig om att skaffa en prenumeration. En informant som jobbar med nyheter tar upp utvecklingen av skrivna nyheter på internet både ur ett produktions och konsumtionsperspektiv. Snabbhet

har blivit ännu viktigare än det var förut i och med att saker är tillgängliga hela tiden via teknik. Uppdateringar i realtid görs på bekostnad av en mer utredande och resonerande journalistik, eftersom det krävs olika typer av resurser för de olika nyhetsprodukterna. Ur ett konsumtionsperspektiv verkar det som att den nya tekniken inte direkt fört med sig nya sätt att läsa. Det är mer formaten som är annorlunda vilket gör att affärsmodellerna som papperstidningar har inte fungerar som de brukade göra, samt att konkurrensen från annan typ av mediekonsumtion blir mer närvarande.

Genom dessa intervjuer ser jag att nyheter och nyhetskonsumtion idag på många sätt liknar hur man upplevde att det var förut även om själva tekniken och gränssnitten ser annorlunda ut. Ett exempel är hur man läser nyheter i appar på smartphonen jämfört med hur man läser en papperstidning. Tidningen kan man skumma igenom och läsa rubriker samt fördjupa sig i en artikel om man tycker att någonting verkar extra intressant. På samma sätt kan push-notiser fungera som uppdateringar av vad som händer och att man sen kan gå vidare och läsa mer om det är något man fastnar för. Skillnaden är att man hela tiden har med sig nyheterna på ett annat sätt, att de oftast är tillgängliga dygnet runt och alltid uppdateras. Massmedia har fortsatt en stark position i de etablerade nyhetsproducenterna, men den kompletteras i allt större utsträckning av andra typer av media där folk själva är med och utformar och skapar sitt innehåll. Detta påverkar hur vi ser på nyheter och är viktigt att ta i beaktande när det kommer till beslut om och strategier för den tredje statsmakten.

# Fästingar – biologi och folktro

---

GÖRAN SJÖGÅRD

Denna artikel om fästingar bygger på ett föredrag våren 2014 på Arkivcentrum Syd som anordnar så kallade "Onsdagskaféer" med cirka 45 minuter långa föredrag och med enklare servering med kaffe och kaka. Föredraget hölls tillsammans med ett föredrag av museiintendent Lars Lundqvist vid "De biologiska museerna" vid Lunds universitet för att påvisa en vetenskaplig samhörighet mellan humaniora och naturvetenskap. Fästingen är mycket omtalad numera eftersom den sprider infektionssjukdomar till människor som vill njuta av naturen under sin lediga tid. I Folklivsarkivets samlingar finns dock mycket få uppgifter där fästingen omtalas som ett besvär för människokroppen. Efter letande i realregistret blev jag uppmärksam på att fästingen orsakade sommarsjuka hos boskapen men i den gamla bondekulturen var sjukdomens orsak okänd.

Fästing är ett kvalster som ingår i klassen spindeldjur. De två stora fästingfamiljerna är hårda fästingar (Ixodidae) och mjuka fästingar (Argasidae), med sammanlagt omkring 900 arter i världen. De hårda fästingarna har hårda plattor av kitin och är den vanliga arten *Ixodes ricinus* i Sverige. Den angriper framför allt varmblodiga djur av olika storlek, från sorkar och möss till de stora klövdjuret. Den är även vanlig på fåglar och angriper människor och deras husdjur. Fästingen håller till på gräs och buskar, gärna längst ut i toppen av ett långt grässtrå. Därifrån hakar de sig fast vid djur som passerar förbi. Fästingens biologiska utveckling sker genom hudömsningar, från ägg via prelarv, larv, nymfstadier till vuxen individ.

*Kvalster* är en benämning på flera slags insekter men betyder också segt slem i bröst och hals. Ordet är besläktat med kval med betydelsen kroppsligt lidande och kvalm som betyder illamående. Några kvalsterarter kan orsaka sjukdom hos människor. Fästingar kan överföra smitta, t.ex. encefalitvirus eller *Borrelia*-bakterier. Hos husdjur kan fästingar överföra livshotande blodparasiter (bl.a. *Babesia* och *Theileria*). Spindlar är omnämnda i folktron på grund av sin förmåga att tillverka tråd och vissa arters förmåga att ge kännbara bett. Det har varit regel att uppfatta spindlar som lyckobringande djur som man inte fick döda.

Djävulen har skapat alla insekter så när som på biet och myran berättas det i folkminnes-samlingarna. Den folkliga namngivningen av insekter lade ofta mindre vikt vid djurens yttre särdrag utan mer hur de ingrep i människors vardagsliv. Spindeldjur och insekter var i de flesta fall djur som gjort sig kända som verkliga eller förmodade giftbärare eller skadegörare eller som spelat roll i folklig läkekonst eller övertro.

## FOLKTRON OCH SMÅKRYPEN

Under medeltiden och långt senare har spindeldjur och insekter betecknats med vagt avgränsade samlingsbeteckningar som ofta innefattat djur utan släktskap. Olika skadegörande smärre insekter, fjärilar och skalbaggar har sedan långt tillbaka kollektivt benämnts "mott" eller "mal".

Dessa ord innefattade både larver och utvuxna insekter. Därav har vi fått uttrycket, *Det som mott och mal förtära*.

Före den moderna vetenskapen var kunskaperna om fortplantning och metamorfoser dåliga. Ungar eller späda larver ansågs kunna uppstå spontant i vissa miljöer eller att i larvstadiet alstra nya maskar. Det är sannolikt att människors slutsatser berodde på att man hade uppmärksammat larvernas förpuppning och förvandling samt fjärilars populationsflykt. Carl von Linné ansåg att alla snyltande loppor på däggdjur och fåglar tillhörde samma art.

Fästingen har fått sitt namn av ordet fast, fästa. Med tanke på okunskapen om olika spindeldjur märks en viss förvirring i beteckningarna på fästingen. Förr i tiden kallades de också "får-fästing" som är omnämnt 1785 och "hund-fästing" omnämnt 1843. Fästingar som angriper får kallades på äldre nysvenska "fåre flååt" som också har använts som okvädingsord. Fästingen kan ibland ha förväxlats med s.k. fårlus som är en sexbent vinglös spyfluga. I vissa trakter användes fästing om broms o. d. som sticker kreaturen. De svenska dialektarkiven har flera belägg på ord som vanligen har betecknat fästingen. Här återfinns kvalster men vanligare benämning är "flått" (en fästing som sugit blod), "flåt" eller "flååt" flaat. flott, fåbet har använts i Blekinge (biter få), Plött och Plutt i Albo härad i Skåne. I svensktalande Finland har fästingen kallats skogsbässen.

Traditionsuppteckningarna i Folklivsarkivets samlingar använder inte ordet fästing men däremot omnämns flåten i en barnrams från Bräkne Hoby i Blekinge, upptecknad 1931 och lyder:

*Ett, två, grumme gå. Tre, fyra grumme lyra. Fem, sex plocka gäss. Sju, åtta plocka flotta. Nie, tie slipa lie. Elva, tolv slå näsan i golv. Tretton, fjorton loppa skjortan. Femton, sexton, lära läxan. Sjutton, attan, kyssa kattan. Nitton sju, slå alla bonnabarn i stue (M 3126).*

Från Hångers socken omtalas att så långt som den första flåten kröp upp på kroppen, så långt skulle linet bli. Det upptecknades av Carl Wilhelm von Sydow år 1912 hos Petter Johansson i Södregård som var född 1839 (M 12572).

## SOMMARSJUKA

I Folklivsarkivet samlingar fanns trots fästingens betydelse endast några få uppgifter. Förklaringen är att det inte är fästingen i sig som folktraditionen uppmärksammat utan den sjukdom som den orsakade. Under olika realrubriker fanns ett trettiotal uppteckningar om sommarsjuka. Inte heller detta ord är entydigt. För lantbrukaren både numera och förr i tiden är det en boskapsjukdom. Ordet sommarsjuka har även använts om mjältbrand och andra sjukdomar som uppträder under sommaren fast symptomen är något olika. För sommarfirande personer är det numera en magsjukdom med diarré och ibland med kräkningar och har använts i denna betydelse sedan 1940-talet.

Sommarsjuka kallas också blodpinkning, blodpissning, blodhalning, piroplasmos och besios. Det är en parasitsjukdom som överförs till nötkreatur med fästingar. Sjukdomen orsakas av en

encellig parasit vid namn *Babesia divergens*. Parasiten förökar sig i nötkreaturets röda blodkroppar som förstörs. Sjukdomen uppträder i regel under juni och juli och är vanligast i sydöstra Sverige. Kor eller kvigor insjuknar oftast. Symtomen är diarré med hög feber och minskad mjölkproduktion samt blodblandad urin. Upptäcks sjukdomen i tid går den att behandla med ett injektionspreparat. Unga djur insjuknar i regel lindrigt och har därefter viss motståndskraft, men hos vuxna djur som inte tidigare haft kontakt med parasiten kan sjukdomen leda till döden.

De första fallen av vad som troligtvis var babesios finns beskriven i bland annat bibeln. Det var dock först 1888 sjukdomen erkändes officiellt. Innan sjukdomens orsak utretts ansågs den uppstå hos nötkreatur som på sommaren betade på låglänta, sumpiga och skuggiga beten. Under 1950-60-talet upptäcktes att den kan överföras från djur till människor.

### FOLKTRONS SJUKDOMSORSAK

I en uppteckning från Munkarp i Skåne år 1934 uppges att blodhalning angrep djuren i början på betesgången och ansågs orsakas av en någon växt som djuren hade råkat äta. Botemedlet var att blanda mjölk från röksvamp i kärnmjölk eller blanda krut i ättika samt koka rötterna av blodrot (M 4412).

I en uppteckning från Tjörnarps i Skåne berättas att blodhalning hos kreatur var en vanlig sjukdom i skogsbygden. Den troddes uppstå av ett gift i vissa kärrmarksörter. Ett beprövat botemedel var avkok på enrötter eller blodrot (M 2563:43). En meddelare från Billinge i Skåne som föddes 1854 berättade 1934 att blodhalning ansågs bero på att djuret råkat inandas frömjölet från enbusken när den blommade. Därför kokade man enrötter och vattnet fick korna dricka innan de släpptes ut på bete på våren (M 4408).

I Knäred i Halland berättade 1952 en person som var född 1877 att kreaturen under sommaren hölls i ladugården på dagen för att fästingar och bromsar var mycket besvärliga för djur som gick på bete. Efter att de mjölkats klockan fem på eftermiddagen gick de ute i skogen på natten till klockan åtta, nio på morgonen då de fördes hem (M 12564). Samma uppgift omnämns från Angelstad i Småland och man utnyttjade också sommarfähus (M 6686).

### FOLKTRONS SJUKDOMSBOT

Det var svårt att skydda djuren mot sommarsjuka och folkmedicinen prövade flera botemedel. Ett sådant som på vissa håll ansågs osvikligt var att när symtomen observerades första gången skulle man fånga upp en del av den blodblandade urinen i något kärl eller träsko och hålla den i kreaturets mun. Hjälpste inte detta fick djuret medan det hölls inne i stallet stora mängder kärnmjölk. Ju syligare desto bättre och uppblandad med blodrot. (M 3941 Upptecknat på 1870-talet. Meddelaren född 1816 i Ask i Skåne). Att göra en dekokt på blodrot omnämns i flera av Folklivsarkivets uppteckningar.

Även andra växter användes i medicin mot sommarsjuka. I Kulltorp i Småland användes librestickerot (M 7344) och torkade pionblommor. Särskilt om de var plockade på midsommarafton. (M 2889, M 7615). Röksvamp sparades för framtida bruk och när sommarsjukan uppträdde

tömdes innehållet och blandades i surmjölk eller kärnmjölk och gavs till kreaturen. (M 11882). Som medicin har även spad av persiljerötter (M 84), dekokt på albark (M 2549), kummin (M 3079) och ättika använts (M 476).

Att göra en deg av "kraftiga" medel som krut, blåsten (kopparvitriol), kummin, mjöl och vatten omnämns från Södra Ljunga i Småland (M 4449). Ett annat "starkt" recept omnämns från Väsby i Skåne).

*Tag malen senap, tranolja och brännvin, 1 kvarter av vardera som sammanblandas och gives en ko ½ kvarter och sköljes efter med en jumfru rent brännvin. Är hon förstoppad, lägges därtill en god fingerborg grön victriol som av bonden kallas värta (M 4162).*

Det fanns en mängd tänkbara botemedel att välja och man frågar sig om de var individuella påfund. Botade inte det ena så prövade man en annan metod.

*När kräken hade sommarsjukan, blodhalning försökte man få tag i en levande groda och släppa i dem. Eller också hällde man i dem deras urin. Andreas i Granet slog åder på halsen på dem. Ett osvikligt medel var att lägga våta säckar på kons rygg. Hon skulle då stå på ett svalt ställe. Starkt kaffe var också ett bra medel. (Dörarp, Småland M 4890)*

Magiska metoder utan medföljande medicin användes också. I Södra Rörum i Skåne skars jordkoken som kon pissat på upp och vändas upp och ner och sedan steg man på den. (M 2465). Om man slog ner en skalad ekpåle på det ställe i marken där djuret tappat sitt blod, blev det bra påstods det. Annars samlades blodet som gavs till det sjuka djuret att dricka tillsammans med tran för att hålla magen lös berättas från Svensköp i Skåne (M 2559).

Att sticka in en tänd tobakspipa kreaturets ändtarm uppges ha använts i Skånska Snårestad (M 4808).

Att använda kopparmynt nämns i några uppteckningar, bland annat från Svensköp i Skåne.

*Man gav djuren en blandning av salt, dyvelsträck och vitlök samt avkok på blodörtens rötter. På slätten brukade de mot blodhalning ge korna en "kåberpäng" kopparpeng. Den skulle vara omlindad med letta spegefläsk, för att den skulle lättare glatta ner. Han Nilsson hade själv använt det medlet och det hade hjälpt. Det syntes att pengan ble te nötta, för urinen var ärgig och grön efteråt, men sen klarna den och ble som vanligt igen.(M 2560).*

Uppteckningarna i Folklivsarkivets samlingar berättar att besvärjelser användes när korna skulle ta något medel. En som användes mot blodhalning har följande lydelse:

*Soli doni blodig vår herre Jesu Christ han var så god, han tillåte jordens flod, så stannar jag detta blod. I Guds Faders såns och den hellegandes namn Amen fader vår tre gånger osv. (Skurup i Skåne M 2579).*

Jenny Danielsson född 1880 i Jät socken i Småland berättar 1942 om hur den magiska kraften i midsommarblomster användes för att bota sommarsjuka.

*Jag minns när unga och gamla gick ut midsommarafton och plockade midsommarkvasten. Det skulle vara före klockan 12 på dagen. Till midsommarkvasten skulle det tagas en blomma av varje växt och gräs och löv av alla slag. Den hängdes upp i ladugården och fick hänga där tills den blev torr. Sedan kokades den tillsammans med pionblad, helst dem som fruntimren hade haft i sin kryddkvast i kyrkan midsommardagen samt lite hakblad och något mjöl. Av det gjordes det en deg som förvarades väl tills det inträffade att någon ko fick sommarsjukan. Då gavs det åt kon till att äta. (M 8522)*

Kloka gubbar och gummors anlätades för att bota djuren men flertalet uppteckningar vittnar om att de kunde misslyckas. I Vedhuggarens berättelser skriver Eva Wigström:

*Jag frågade äfven en klok kvinna till råds för min ko, som hade blodhalning, hon satte två ekepin-  
nar bakom henne i båset, men det hjälpte ej. (Folkdiktning samlad och upptecknad i Skåne af Eva  
Wigström. Köpenhamn 1880, sid 144).*

## VÄXTMEDICINERNA

Blodrot (*Potentilla erecta*, art i familjen rosväxter) var ett vanligt använt botemedel mot sommarsjukan. Blommorna är gula men jordstammen är röd inuti vilket sannolikt har betydelse i folkmedicinen eftersom färgen påminner om blod enligt tron att lika botar lika. Den är allmän i Sverige utom längst i norr och den växer på fuktiga eller torra gräs- och skogsmarker och i kärr där också fästingen trivs. Blodrot har använts i folkmedicin och skolmedicin sedan medeltiden. Blodroten torkades och användes mot bl.a. rödsot, diarré, magont och tandvärk. Blodrot har astringerande verkan och dämpar blödningar och kallas även "blodstill" som är ett ålderdomligt namn på olika växter inom folkmedicinen som dämpar blodflöden.

Andra växter än blodroten nämns i uppteckningarna som botemedel mot sommarsjuka om än inte lika ofta. Det är växter som människor använt vid flera olika sjukdomssymtom. Libbsticka infördes på medeltiden till Sverige av munkar. Växten spreds sedan till jordbruk och vanliga trädgårdar. Örten har kallats för kärleksört och användes på kor för att höja matlust, mjölk- och kalvproduktion samt skydda mot skadedjur. Pioner har odlats i Kina i minst 1500 år och har odlats i Norden sedan medeltidens slut som läkeört. Röksvamp har använts i folkmedicinen för att stanna blodflöden.

## NUTIDA FÄSTINGSBESVÄR

Nutidens lantbrukare förebygger sommarsjuka genom att flytta djuren mellan olika betesmarker. Fästingrika marker kan användas till kalvar och ungdjur medan mjölkdjuren bör beta på fästingfria marker som öppna betesvallar utan sly. Om boskapen får gå länge på fästingrika marker får de en viss motståndskraft. Djur som saknar detta måste få daglig tillsyn. I förebyggande syfte kan djuren ges medicin.

Fästingsbett på människor nämns inte i Folklivsarkivets uppteckningar om allmogekulturen. Förr hade människor kläder som skyddade kroppen och inte som den nutida sommarvandrandaren som låter ben och överkropp vara mer eller mindre oskyddade. En smitta som Borelia var ovanlig förr i tiden. Däremot är metoderna att få loss en fästing exempel på modern folktro. Att använda thinner, diskmedel, fotogen, nagellackslösare, vaselin eller smör på fästingen kan snarast förvärra besvären och avråds av experter som rekommenderar att använda pincett och dra fästingen rakt upp.

### **ARTIKELNS KÄLLOR**

Traditionsuppteckningar ur Folklivsarkivets samlingar. Institutet för språk och folkminnen: Syd- och västsvensk dialektdatabas, Statens veterinärmedicinska anstalt SVA hemsida. Svenska Akademiens ordbok. Nationalencyklopedin, NE. Kulturhistoriskt Lexikon för nordisk medeltid från vikingatid till reformationstid. Malmö 1967.



# Frågelistverksamheten vid Folklivsarkivet 2016-2017

---

GABI LOUISEDOTTER

En viktig aspekt av den insamling arkivet initierar är hur materialet relaterar till befintligt material och samlingarnas stigande ålder. Med samlingar som byggts av en kontinuerlig dokumentation av folklig kultur sedan arkivets grundande 1913, finns en allt större möjlighet till jämförande perspektiv. LUF 247 och 248 upprepar, kompletterar och förnyar tidigare insamlingar. Med den 12 maj – dagbokens dag tillförs samlingarna en cyklisk dokumentation av samtiden och vardagen.

## 12 MAJ – DAGBOKENS DAG

2016 påbörjade Folklivsarkivet projektet *12 maj – dagbokens dag*. Uppropet efter dagböcker från den 12 maj gav en fin respons med 400 svar och mycket positiv återkoppling. Arkivet beslutade därför att återupprepa uppropet 2017, och som ett årligen återkommande arrangemang framöver. Projektet genomförs som ett samarbete med Mass Observation Archive vid Sussex Universitet, som startat projektet med utgångspunkt från en första insamling av dagböcker den 12 maj 1937, kröningsdagen för George VI, och som under 2000-talet därefter återupptagit insamlingen av dagböcker från den specifika dagen. Den 12 maj 2016 och 2017 har således människor från både Storbritannien och Sverige dokumenterat sin dag i dagboksform och skickat till respektive arkiv. Folklivsarkivet ser fram mot att under flera år framöver på så sätt dokumentera vardagen i Sverige.

## LUF 247 OM LUCIA

2016 skickade Folklivsarkivet också ut *LUF 247 Om lucia*. Utskicket av frågelistan skedde mitt under en pågående mediastorm med utgångspunkt i Åhléns annonskampanj inför jul med en mörkhyad pojke i luciakläder. På varuhusets Facebooksida mottog annonskampanjen rasistiska kommentarer vilka resulterade i en omfattande motreaktion delvis bedriven under parollen "Alla kan vara lucia" i opposition till frågan om vem. Debatten om lucia tycks ha intensifierats under senare år. Till de ämnen som har debatterats hör att arrangörerna på flera håll i landet tvingats ställa in luciatag på grund av ett svalnande intresse för att delta. Men inte minst har tonen höjts vad gäller luciatagen på förskolor och skolor. Flera förskolor och skolor har valt att inte längre ha luciapupträdanden inför föräldrar och övrig släkt vilket väckt starka reaktioner. Också luciaföljets olika figurer har diskuterats från köns- och genusperspektiv, etnicitet, ålder och utseende samt förekomst och antal. Utifrån den bakgrunden valde Folklivsarkivet att skicka ut sin tvåhundrafyrtiosjunde frågelista och efterfrågade både berättelser och fotografier. Vad står på tröskeln inför kommande år? Frågelistans utskick återkopplar och kompletterar äldre folkminnen och tidigare insamlingar men med särskilt fokus på lucia till skillnad från den generella aspekten av jul som stundtals förekommer. Frågelistan har resulterat i ett spännande material, fyllt av motsättningar med såväl positiva som negativa skildringar av olika

aspekter på luciafirandet och arkivet vill särskilt tacka för det rika bildmaterial som skickats in i samband med frågelistan. En längre artikel som skildrar resultatet närmare publiceras i kommande nummer.

### **LUF 248 MUSIKANVÄNDNING OCH MUSIKLYSSNANDE**

Bilen som ett reliktområde för äldre musikutrustning och som en oas av egen "musiktid"? Ja, så verkar det se ut från många av svaren som kommit in på arkivets senaste frågelista om musik. Många lyfter just bilen som en viktig plats för att tillägna sig musik. Utan medpassagerare blir bilen en oas för fria val. Och kanske fri volym? Frågelistan anknyter bland annat till tidigare frågelistor *LUF 219 Ljud och oljud* och *LUF 197 Bruket av musik*.

# Spelmansfamiljen Berndtsson – vad hände sen?

**PATRIK SANDGREN**

I förra numret av Upptecknaren skildrades den skånska spelmannsfamiljen Berndtsson – ”Berndtarna” – med fäste i Allarp, Riseberga (Sandgren 2016). Tidsperioden som undersöktes var i stora drag 1800-talets senare del och fram till andra världskrigets utbrott, inemot att familjens frontfigur riksspelmannen Per Joel Berndtsson (1853–1942) går ur tiden och den ursprungliga familjeorkesterens aktivitet når sin epilog. I artikeln lades särskilt fokus på Guntram Berndtsson (1904–1934), näst yngsta barn till Per Joel och hustrun Elna f Nilsdotter (1866–1956).

## **SYFTE**

Intentionen med föreliggande artikel är att få en uppfattning om hur musicerandet utvecklar sig framöver för de övriga åtta i syskonskaran efter Per Joel och Elna, förutom Guntram. Även en del barn och barnbarn till syskonen kommer att behandlas. För ändamålet utnyttjas intervjuer, bredvid källor som brev, fotografier, församlingsböcker och musikinspelningar. Undersökt period sträcker sig huvudsakligen från 1930-talet till och med 1960-talet, även om andra tider också berörs, särskilt delar av 1920-talet då flera i syskonskaran flyttar hemifrån och blir ekonomiskt självständiga. Intentionen är samtidigt att åskådliggöra levnadshistoriska perspektiv, inte minst för att spelmannsfamiljen Berndtsson tycks innehålla flera starka kvinnoporträtt. Det hittills insamlade materialet är relativt omfattande och urvalet begränsas inom ramen för artikeln omfång. För övrigt utgår artikeln från det motsvarande forskningsläge som rådde vid projektets upptakt (a.a:2016:4f).

## **SYSKONSKARANS FORTSATTNA LIV OCH MUSIK**

Per Joel och Elnas barn betraktas alla som musikaliska och bedöms i viss omfattning ha uppträtt på scen med den ursprungliga och yrkesmässiga familjeorkestern fram till vuxen ålder (a.a:5f). Alla lär sig musicera efter gehör och förefaller haft fiolen som huvudinstrument likt sina föräldrar, även om äldsta dottern Elofina främst ska ha spelat cello när hon uppträdde med familjen. De nio barnen (inklusive Guntram) efter Per Joel och Elna presenteras i kronologisk födelseordning, med tilltalsnamnet understruket. Flera av namnen har musikaliska kopplingar!:

Elofina Bernhardina Berndtsson, ogift, 1887–1952, född i Stenestad  
 Althea Natalia Berndtsson, gift Johannesson, 1888–1983, född i Stenestad  
 Dagmar Isabella Teresia Berndtsson, gift Lindberg, 1892–1987, född i Stenestad  
 Valborg Constantia Gabriella Berndtsson, gift Nordström, 1894–1994, född i Stenestad  
 Harriet Tenorina Henrietta Berndtsson, gift Andersson, 1896–1985, född i Stenestad  
 Ely Quintina Valdina Berndtsson, gift Alfredsson, 1899–1971, född i Konga  
 Berndt Albert Sigvard Berndtsson, ogift, 1901–1983, född i Konga  
 Per Artur Guntram Berndtsson, ingift Forss, 1904–1934, född i Norra Vram  
 Margot Clarice Bondina Berndtsson, gift Holm, 1906–1969, född i Stenestad

*Elofina* lämnar föräldrahemmet 1928<sup>2</sup>. Hon flyttar först till Skeneholm i Billesholm där hon under några år bedriver syateljé, under en tid även i samarbete med systemen Valborg. Båda är enligt församlingsboken noterade som sömmerskor och inneboende hos en "bagare Olsson". Elofina lämnar Billesholm 1938, Valborg redan 1931. Elofina bosätter sig därefter på Bruksgatan i Helsingborg och kommer fram till sin död 1952 att arbeta som föreståndare i svågern Edvin Lindbergs djuraffär belägen på Kullagatan 56 i staden, en filial till *Malmö akvarieaffär* i sin tur lokaliserad på Spångatan 26 i Malmö. Efter att hon lämnat hemtrakten tycks hon inte fortsätta med musiken i någon vidare omfattning, åtminstone inte på fackmannamässig nivå. Systerdottern Ethel Eliasson (f 1926) berättar att Elofina var "en mycket skicklig cellist" även om spelet "tunnade av" med åldern (SMS 335).

*Althea* flyttar hemifrån 1925. Hon gifter sig då med lantbrukaren Otto Johannesson (1900-1973). Paret bor till en början i Ottos föräldrahem i Södra Hultseröd utanför Billinge och där även dottrarna tillkommer, nämnda Ethel jämte Mildred Jakobsson (f 1928)<sup>3</sup>. 1946 flyttar de till Norra Hultseröd, med andra ord "över bäcken" som rinner ut i Rönne å vid Hultserödsbron i Billinge; paret skiljer sig senare och Otto gifter om sig (se vidare Billinge sockenbok 89ff). Althea förblir ensamstående och bor inledningsvis i Billinge hos Mildred och dottersonen Dan Jakobsson (f 1950). På sin ålders höst flyttar Althea till Ethel på Halmstad prästgård i Kågeröd. Musiken förefaller haft betydelse för Althea under hela livet, även om hon inte kom att stå på scen längre. I Skånes musiksamlingar finns en vixtext hon skrivit. Det är en tillfällighetstext troligen tillkommen 1947, tillägnad systemen Elofina på hennes 60-års dag, och sannolikt menad att sjungas på melodin "Vi gå över dagstänkta berg" (SMS 337). Ethel berättar att mamma Althea diktade visor och var duktig på att dansa. Hon hade tydligtvis även ett gott musikminne. Ethel nämner en bevarad text till en kadriļ kallad "Billingekadriļen" eller "Liljekadriļen" efter klockaren Nils Lilja (1808–1870). Melodin ska graderats som bortglömd: "ingen visste [...] hur den gick – ingen visste hur di sjöng den" (SMS 335). Althea kom emellertid ihåg den, då hon en gång lärt den av mor Elna som härstammade från Billingetrakten<sup>4</sup>.

Ethel spåddes själv en musikalisk framtid och vid skolstarten i Billinge myntades att: "där blir det en sångerska". Althea ska emellertid ha fastställt att "Ethel håller inte tonen". Ändå kom Ethels liv i hög grad att influeras av musiken, även om det inte blev som yrkesmusiker i den meningen, diktandet och författandet kom istället att stå i fokus. Hon har blivit publicerad flera gånger och invaldes som första kvinnliga ledamot i sällskapet Skånsk samling. Hon har även spelat psalmodikon, bland annat i kyrkliga sammanhang. Althea har säkerligen haft en inverkan på dotterns kreativitet, även om Ethel berättar att en av hennes stora inspirationskällor till diktandet var författaren Daniel Rydsjö (1886-1954).

*Dagmar* flyger ut för gott 1926 (jfr nedan om Harriet). Hon flyttar då ihop med den kommande affärsidkaren och riksspelmannen Edvin Lindberg. De gifter sig samma år och bor till en början i Västra Skrävlinge församling, Malmö. Efter några mellanår på Holmgatan flyttar de 1935 till Almbäcksgatan/Spångatan, på motsvarande adress där Edvin 1933 öppnat Malmö akvarieaffär<sup>5</sup>. Redan 1934 har de förvärvat ett hus på Limhamn, dit de strax flyttar och bor i



Vänstra bilden, första raden från vänster: Dagmar, Elofina och Harriet; mittersta raden från vänster: Valborg, Margot och Althea; högst upp: Elly. Alla eventuellt friserade av Margot. Högra bilden: Sigvard. Foton från mitten av 1920-talet. Sannolikt Allarp. Okända fotografer. Montage. SMS 337.



Malmö akvarieaffär. Spångatan 26 i Malmö. Edvin Lindberg i lagerrock stående framför trappan, seende hitåt. Till höger om honom Gudrun Berndtsson, längst till höger Dagmar, båda i ljusa förkläden. Troligen slutet av 1940-talet. Okänd fotograf. SMS 337.

tills början av 1960-talet<sup>6</sup>. Just denna fastighet med adress *Balderstigen 5* kommer framöver att bli ett nav i släkten Berndtsson.

Edvin och Dagmar får inga barn, men flera av Dagmars syskon och syskonbarn kommer att bo på Balderstigen eller vistas där. Ethel flyttar dit 1947 och är hemmahörande där ett bra tag, medan hennes syster Mildred är skriven där en kortare tid. Även Guntrams dotter Gudrun Berndtsson (1929–2003) – som senare gör karriär som musikpedagog i Malmö – tillbringar delar av sin uppväxt där, liksom hennes bror Ingmar Berndtsson (1930–2006)<sup>7</sup>. Flera av ungdomarna hjälper samtidigt till i Edvins affär, där också Dagmar arbetar. Även Gudrun och Ingmars halvbror Gunnar Hurtig (f 1949) blir flitig besökare på *Balderstigen*, liksom Dagmars systerdotter Henny (1931–2015). Dagmars bror Sigvard blir senare bosatt där, liksom systemen Margot (se nedan). Balderstigen utvecklas samtidigt till ett centrum för en vidare krets, både socialt och konstnärligt; hushållet framstår som bemötande, ekonomisk säkert och inbjudande till kreativitet. Ethel berättar om stämningen på *Balderstigen* (SMS 335):

*”...alltid folk [...] jag vet en eftermiddag – en vanlig söndagseftermiddag [...] jag tyckte di sa [...] »nu är här 23 personer komna« – så folk kom dit – de drogs dit kan man säg – ja det var ett mycket gästfritt hem [...] det var kristider och elände men allting räckte [...] man spelade mycket [...] det var en vägg över pianot där det hängde olika storlekar på fioler och altfioler och träskofioler – det vara bara att ta ett instrument och spela om man kunde”.*

Gudrun Berndtsson berättar i en tidningsintervju att hon hjälpte till i akvarieaffären då "hon inte övade piano" (SDS 1995). Det musicerades även i butikskokalen, inte bara på Balderstigen. Gudrun återger detta målande: "Ja, till butiken kom farbrors musikaliska vänner med sina fioler och då blev det spelande av. Det hade varken kunder eller djur något emot".

I min förra artikel nämndes "Trio Lindberg" (Sandgren 2016:12). Inga befintliga källor kan styrka att trion var särdeles verksam efter 1950, mer än att den faktiskt spelades in 1951 och då med Edvin, Dagmar och Sigvard som medlemmar (SMS 269). Inledningsvis mindes Ethel att en konstellation av trion turnerade i Tyskland på 1940-talet, i ett sammanhang omkring det svensk-tyska samarbete benämnt "Junger Norden" (SMS 335). Senare förtydligas att trion den gången bestod av Edvin, Dagmar och Valborg, och att turnén sannolikt hölls något år före krigsutbrottet.

Ovan nämnde Gunnar Hurtig stärker i en berättelse antagandet att Edvin och Dagmar tonar ner spelmansmusiken från och med inledningen av 1950-talet (SMS 339). Samtidigt medför denna tid en kritisk punkt hos paret, inte minst vad gäller Edvin. I ett brev daterat september 1952 – gemensamt undertecknat Edvin och Dagmar ställt till vännerna riksspelmannen Henning Olsson och dennes hustru Margit – underrättas att åtminstone Edvins livssyn och musikskapande ändrat inriktning (SMS 326). Orsaken är ett väckt intresse för "Jehovas vittnen", vilket gör att Edvin närmast tycks ta avstånd från den mer traditionella spelmansmusiken, vilket sannolikt också påverkar Dagmar. Ur brevet citerar utifrån Edvins perspektiv:

*"Jag har händerna fulla med musik numera men denna går i helt annan riktning än den hade under mitt föregående liv, numera har jag fått hand om musiken för sällskapet vaktornet, under sammankomsten här i Malmö den 29 – 31 Aug. [1952] fick jag tillfälle att med en 20 mannaorkester framföra ett potpourri som jag själv sammansatt och instrumenterat och detta mitt arbete var över all förväntan, ja man kan säga att det blev succes, det är roligt för här har man visat sin uppskattning på ett helt annat sätt än någonsin Sv. Ungd. Ringen har förmått göra under ett tredjedels sekel som jag varit aktivt verksam där..."<sup>8</sup>*

**Valborg** flyttar ut 1926. Hon skrivs först på samma adress som systemen Harriet, på Bergsgatan/Monbijougatan, kvarteret Arken i Malmö. I aktuell församlingsbok är bägge titulerade sömmerskor. 1928 flyttar Valborg vidare till Billesholm, där hon bedriver syateljé under några år med systemen Elofina (se ovan). Hon återvänder till Malmö 1931, till Holmgatan där hon är inhyrd hos Dagmar och Edvin fram till 1933. Hon har nu bytt yrkesinriktning och är enligt församlingsboken titulerad affärsbiträde, men förefaller inte arbeta i just Edvins butik. Efter några års kringflyttande i Malmö gifter sig Valborg 1938 med konduktören och sedermera tågmästaren Gerhard Nordström (1880-1948). De sätter bo på Sölvesborgsgatan men får inga barn. Efter att Valborg blivit änka stannar hon kvar på adressen tills en bit in på 1970-talet, och i samma område livet ut. Hon avlider på sitt 100:e år. Valborg ska ha tyckt om att sjunga skillingtrycksvisor inom familjekretsen och under hela sitt yrkesliv i Malmö arbetat som affärsbiträde i "Maja Lindfors konfektyr" på Södra Förstadsgatan. Under avsnittet om Dagmar framkom även att Valborg under en tid var knuten till "Trio Lindberg", dock osäkert hur länge<sup>9</sup>.

*Harriet* flyttar till Malmö 1925 och hon bor till en början med Dagmar i kvarteret Malmen, Sankt Johannes. Båda systrarna är inskrivna som sömmerskor i aktuell församlingsbok. Dagmar flyttar dock hem igen efter en kort tid och bosätter sig inte ordentligt i Malmö förrän året därpå. Samtidigt ambulerar *Harriet* vidare i Malmö, under 1926 först till kvarteret Elefanten i Sankt Pauli och där hon ett kort tag tycks bo ihop med systemen *Elly*, strax därpå till kvarteret Arken ihop med *Valborg* (se ovan). Året därpå bär det vidare till kvarteret Ödet i Västra Skrävlinge, fortfarande antecknad som sömmerska, tills hon 1929 ingår äktenskap med muraren och sedermera byggmästaren Magnus Andersson (1888-1979). Paret flyttar nu till Fosie, där dottern *Henny* kommer till värden, tills de 1936 bryter upp för att under en kortare tid husera på Simrishammsgatan. 1937 flyttar de slutligen till ett hus på Karsholmsgatan på Limhamn. Detta tvåvåningshus byggs av Magnus, i vilket de bosätter sig för resten av livet och där även *Henny* så småningom kommer att bilda familj.

*Harriet* förefaller inte ha musicerat på någon högre nivå efter att hon lämnat föräldrahemmet, hantverket som sömmerska blir tidigt hennes huvudsakliga näringsfång. Efter att hon bildat familj, där hon fungerar som "hemmafru", blir sömnen likafullt en väsentlig del av den vardagliga sysselsättningen. *Harriet* ska ha varit extra mån om familjebanden och hon och Magnus tar hand om *Elna* som får bo i huset på Karsholmsgatan under sin ålderdom. *Harriet* var även en samlare av familjeklenoder, som exempel har dotterdottern *Adriana* Hansson (f 1959) förutom fotografier ärvt flera gamla violer som tillhört såväl mormodern som de andra syskonen *Berndtsson*. *Harriet* sjöng förvisso en del i familjekretsen. *Ethel* berättar att hon sjöng "rarare sångare [...] vackra små barnvisor [...] rörande rört och vackert", men att systemen *Althea* ändå gett omdömet "hon höll inte tonen så bra" (SMS 335). *Adriana* konstaterar om mormor *Harriet* att: "hon sjöng bort sina bekymmer" (SMS 337).

Visserligen för dottern *Henny* intresset för sömnen vidare till dotterdottern, men gör samtidigt ett seriöst försök att få henne att spela fiol. *Adriana* berättar om sitt förhållande till violer: "jag kunde stämma dom själv – jag hörde allting så det måste ha suttit i örat på mig" (SMS 337). Hon tyckte likväl att lektionerna var tråkiga och slutar snart att spela fiol, musiken passade henne inte helt enkelt, för som hon uttrycker det: "där var ingen takt i den". Hon går därefter över till folkdans, men även detta intresse svalnar. Hon berättar även att *Henny* under denna tid sydde en folkdräkt till henne som var "tung som bara den". Som tonåring går *Adriana* över till att lyssna och dansa till modernare populärmusik och är på 1970-talet ute på vägarna med dansbandet *Streaplers*. Hon är alltså god vän med bandets originalmedlemmar, särskilt med *Gert Lengstrand*. Första gången hon kom i kontakt med bandet var på Folkparken i nordskånska *Bjärnum* där föräldrarna köpt stuga; i sammanhanget ska nämnas att *Henny* var barndomskamrat med artisten *Sonja Stjernquist* (1931–2002) bördig från närbelägna *Farstorp*.

*Elly* lämnar hemmet redan 1918. Hon flyttar först till Malmö *Caroli*, dock oklart vad hon arbetar med då. Året därpå tar hon sig till *Jonstorp* i Nordvästskåne, enligt församlingsboken verkande som handelsbiträde. 1921 flyttar hon till *Genarp*, där hon tolkas vara anställd som biträde åt *Ernst Serner* som har affär i samhället. 1923 är *Elly* åter i Malmö, på *Limhamn*, där hon vistats ett par år fortfarande titulerad handelsbiträde. 1925 flyttar hon in i centrala Malmö,



till kvarteret Elefanten, där hon och likaså systemen Harriet håller till ett kortare tag (se ovan). Elly kuskar sedan vidare i Malmö som affärs-/handelsbiträde tills hon 1929 gifter sig med fabrikören Edvin Alfredsson (1904-1950). De bor först i kvarteret Balder i Sankt Pauli, för att 1930 bege sig vidare till kvarteret Flora i samma församling, där Elly nu bär titeln affärsföreståndare enligt församlingsboken. 1931 rör de på sig igen, till kvarteret Uret i Västra Skrävlinge. Inte nog med förflyttningar blir det sedan i nämnd ordning: Västra Långgatan år 1934, Jörgen Ankersgatan år 1936 då sonen John Odd föds (1936-1980). Vidare till Nicolaigatan år 1939, fram tills året därpå då maken avlider. Mor och son flyttar därefter till ett hus på Limhamn där Elly betitlas "handelsidkare".

Edvin var en av intressenterna i företaget *Nordisk Kristallindustri* och paret drev under en tid flera kristallbutiker i Malmö, både enskilda och deläganden. Helt egna affärer ska ha legat på Amiralsgatan och på Södra Förstadsgatan, vid Triangeln låg en tredje som ska varit mer kopplat till det större företaget (SMS 337). Elly tycks vara den av syskonen som minst bryr sig om musicerandet efter att hon lämnar föräldrahemmet. Ethel berättar om Elly: "hon var en affärskvinna Elly [...] hon hade hästar också – Rips Brodde och några olika [...] nej hon spelade inte [musik] sen – hon kunde kanske ta en fiol men hon spelade inte sen" (SMS 335).

*Sigvard* bor formellt i föräldrarnas hus i Allarp till 1947, även om han inte vistas där för jämnan under senare år. Han flyttar således ut vid 46-års ålder, samtidigt med mor Elna som kommer att tillbringa sina sista år hos Harriet och Magnus på Karsholmsgatan (se ovan). Sigvard skrivs istället in hos Dagmar och Edvin på Balderstigen och bor där fram till början av 1960-talet, tills den fastigheten säljs. Därefter blir det en lägenhet adresserad Sveagatan på Limhamn, där han bor in på 1970-talet. Under de sista åren av sitt liv är han bosatt på Lindgatan i Malmö. I 1960 års upplaga Sveriges befolkning står Sigvard antecknad som "f d musiker".



Sigvard på dragspel. Dan Jakobsson till vänster. Karsholmsgatan i Malmö, möjligen 1973. Okänd fotograf. SMS 336.

Sigvard ska ha arbetat med lite av varje, bland annat som cykelreparatör och fiolbyggare. Innan flytten till Malmö även behjälplig med Ethels föräldrars jordbruk i Billinge, där han "bodde" under tiden. Enligt Adriana bedrev han under en tid på Limhamn något motsvarande en egen cykelverkstad, bland annat uppletandes cykelvrak som först lämnades in till polisen för att sedan återtas och renoveras (SMS 337). Sigvard var både musikaliskt och konstnärligt lagd. Han tillverkade exempelvis en drickesho av trä för hästar åt Kulturens Östarp. Han trakterade både fiol, dragspel och munspel och förefaller ha varit musikaliskt aktiv livet ut även om inte spelandet bidrog till försörjningen. Ethel berättar att han använde extra stöd när han spelade dragspel: "för att ha ett starkt grepp om bälgen [...] han spelade med höger hand – alltså tonerna med höger hand" (SMS 335). Hon berättar samtidigt om munspelet: "mycket trevligt och mycket bra [...] han fick fram tonerna på ett sånt fint sätt". Han ska även tyckt om att sjunga, särskilt religiösa sånger. Ethel skildrar även intresset för detta: "därför att hans röst var så lämpad för det – »vart jag går i skogar berg och dalar« till exempel – han sjöng den så fantastiskt vackert [...] baryton heter det så?". Sigvard var född med utvecklade fingrar på vänsterhanden. Detta medförde att han "vände på fiolen" för att kunna spela rekorderligt och således använde högran som grepphand. Adriana beskriver att han hade ett snöre eller liknande på stråken som ett hjälpmedel för stråkhanden (SMS 337).

**Margot** tar sig till Malmö 1930. Första uppehållet blir kvarteret Hemmet i Västra Skrävlinge församling. Här tituleras hon först musiker, senare hårfrisörska<sup>10</sup>. Hon bor här ett kort tag tills hon 1931 gifter sig med trädgårdsmästaren Lennart Holm (1905-1959) och flyttar till hans ställe i kvarteret Dungen i samma församling. Efter ytterligare ett par år i kvarteret Kastanjen i Sankt Pauli flyttar de 1935 till Kristianstadsgatan i Sankt Johannes, där de tycks bo permanent till 1947. Då skriver Margot in sig hos Dagmar och Edvin, medan Lennart har en annan adress under några år. 1950 skriver emellertid även maken in sig på *Balderstigen*. 1955 flyttar de tillsammans till Möllevången och efter att Margot blivit änka bosätter hon sig på Per Albin Hanssons väg i Malmö. Lennart ska under flera år drivit rörelsen "Mariedals rosplantskola". Paret får inga barn.

Margot blev motsvarande riksspelman 1927, vid 21 års ålder och samtidigt med Guntram (Sandgren 2016:9, 12). Hon benämndes tidigt musiker, liksom Guntram och Sigvard, vilket går att utläsa redan i Riseberga församlingsbok 1919-1929 (a.a.:5). Hon spelade flera instrument, förutom fiol även piano. Enligt kyrkoherde emeritus Rune Svenson, en avlägsen släkting till Berndtssons, ska hon även ha spelat dragspel (SMS 341). Under 1930-talet figurerar hon i den Skånska spelmansrörelsen och någon gång i slutet av 1940-talet blir hon medlem i Siljansflickorna med säte i Dalarna. Viss osäkerhet råder om hur länge hon var aktiv i denna orkester, men enligt Ethel knappast längre än ett par år in på 1950-talet (SMS 335). Under denna tid tycks hon delvis leva i kappsäck, men har sin adress på *Balderstigen*. 1948 är hon med och spelar in två 78-varvare med *Siljansflickorna*, bland annat med låter efter Per Joel. Redan 1947 har orkestern släppt två skivor, dock utan Margot. Musiken på de två första skivorna är visserligen folkmusikaliskt inspirerad, dock av schlagerkaraktär och med framträdande dragspel a la Calle Jularbo. På skivorna från 1948 förekommer inget dragspel, fiolspelet har lyfts fram och musiken har nu en tydligare traditionell karaktär, något virtuos och romantisk i stilen. Ethel berättar att Margot antagligen spelade "första fiolen" under tiden med *Siljansflickorna* och



Vänstra bilden: Ely till vänster med gitarr, Margot till höger med mandolin. Sannolikt i Allarp, omkring 1920. Högra bilden: Margot till vänster med fiol, okänd dragspelska till höger, mitten av 1950-talet, troligen i Malmö. Okända fotografer. Montage. SMS 337.

att det var Margot "som förde fram flickorna", vidare att hon blev värvad: "de hörde henne och sen undrade de om hon inte ville följa på med deras turnéer" (SMS 335). Margot bedöms ha arbetat som professionell musiker under stora delar av sitt liv, även om tidvis arbetade med annat. Hon är titulerad musiker så sent som i *Sveriges befolkning 1960*. Adriana bekräftar att Margot har engagemang i Malmö under 1960-talet, bland annat på Strand hotell i Limhamn tillsammans med en kvinnlig pianist (SMS 337).

## EFTERORD

Denna artikel har försökt att rekonstruera delar av syskonskaran Berndtssons musik och liv, ifrån tiden efter att de flyttar hemifrån och en god bit framåt. Musiken får fortsatt viss betydelse för flertalet av dem även om Margot och Sigvard förefaller mest musikaliskt aktiva, bredvid Guntrams tidigare verksamhet. Flera av syskonen kommer att involveras i olika entreprenörskap, antingen själva eller genom gemälerna; kreativiteten och idériokedomen är tydlig. De olika familjemedlemmarna har utan tvivel bistått varandra, både ekonomiskt och socialt, och Dagmar och Edvins hem på Balderstigen får tjäna som en symbol för detta, liksom Harriets och Magnus hushåll på Karsholmsgatan. Två smärre artiklar förmår endast att återge en del av familjens historia och en del av syskonen har förvisso fått mer utrymme än andra. Förmodligen är inte sista ordet yttrat om denna originella spelmansfamilj kallad "Berndtarna".

## NOTER

1. De musikaliska namnen är avsiktliga val av föräldrarna: Althea (alt), Tenorina (tenor), Quintina (kvint), Berndt Albert Sigvard (BAS) samt "Guntram" som är en opera från 1894 av Richard Strauss; Ethel Eliasson gnm Gudrun Herlertz. Enligt Ethel ska Althea både ha spelat altfiol och sjungit "altstämma" (SMS 335). Stavningen varierar något i källorna och de som presenteras här tycks gängse under senare år. "Elofina" benämns dock ofta "Elofin" i talspråk. Äldre källor stavar ibland "Althea" utan "h", "Constantia" någon gång med ett inledande versalt "K" samt "Quintina" med "v" istället för "u". Senare källor skriver ibland "Guntram" med "h" efter "t".
2. Elofins, Altheas, Dagmars, Valborgs, Harriets och Guntrams definitiva utflyttning från föräldrahemmet betraktas och följs från och med Riseberga Alla:12, församlingsbok 1916-1929 (Allarp). Ellys från och med Stenestad Alla:2, församlingsbok 1917-1943, Sigvards från och med Riseberga Alla:18, församlingsbok 1940-1948 och Margots från och med Riseberga Alla:14, församlingsbok 1929-1940. Se även Sandgren 2016 s 5 angående familjen Berndtssons förflyttningar omkring Söderåsen med omnejd innan de slog sig ned i Allarp, Riseberga.
3. Enligt Ethel Eliasson är Mildred namngiven efter den amerikanska cellisten Mildred Wellerson (1910-1972) som beundrades av Althea. Ethel själv är namngiven efter en kvinna i en amerikansk vänskapskrets till Otto (SMS 335).
4. Kadriljen/visan kunde sedan användas 1967 i Ethels krönikespel "Lördesattan i Ågauren – ett folkloristiskt allmogespel på Onsjömål", som även videodokumenterats i en senare uppsättning (SMS VF 68). 1972 gjordes även en inspelning av Altheas sång (SMS F 97). Enligt Georg Welin Melodin kan melodin tillskrivas "Bäringe-pågarna", en spelmans- och brödratrio aktiv i mitten av 1800-talet och bördiga från gården Bäringe strax söder om Billinge (SMS 338).
5. Affärsverksamheten läggs formellt ner år 1962, omkring Edvin och Dagmars pensionering.
6. Dagmar och Edvin flyttar formellt till Balderstigen 1942. Lagfarten på fastigheten erhålls i september 1934 och går över till ny ägare i juli 1961. Efter att huset sålts och affären lagts ner flyttar paret till Davidshallsgatan, vilket blir sista bostaden för bägge.

7. Ingmar var en god sångare och medverkade i ett svenskt uppförande av Romberg och Hammersteins operett "Ökensången"; Pia Berntsson, dotter till Ingmar (SMS 340).

8. I ett senare brev till Henning och Margit daterat mars 1963 låter det annorlunda. I brevet skrivet tre år före Edvins död antyds att affärsverksamheten lagts ner. Brevet går in på att Edvins hälsa vacklar men att han ser positivt på sitt aktuella musikskapande. Edvin ska nyligen ha komponerat två nya melodier i "spelmansstil" och har tankar på att "låta trycka delar av Berntarepertoaren" (SMS N 322). Det senare blev aldrig förverkligat.

9. När trion spelade i Tyskland blev de bjudna på "Karl XII-frukost". Valborg blev dock besviken eftersom måltiden bara innehöll "bröd, ost och korv". I detta sammanhang ska de ha lärt in en tysk ramsa: "Ich habe hunger, hunger, hunger (samtidig som öglasen slås rytmiskt i bordet)". Det berättas samtidigt att Edvin ska ha bluffat när han var tvungen att hälsa "heil Hitler" och i stället sagt "hel liter"; Ethel Eliasson, gnm Gudrun Herlertz.

10. Margot ska ha haft "egen" frisörsalong, både i Allarp och senare i Malmö. Hon slutade dock tidigt med yrket för att hon inte tålde de kemikalier som blev aktuella när permanenten gjorde sitt intåg; Ethel Eliasson gnm Gudrun Herlertz.

## REFERENSER

### Arkiv

Folklivsarkivet i Lund, Skånes musiksamlingar (SMS): 269, 326, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, B032a:12, F 97, N 322, VF 68. Landsarkivet i Lund: In- och utflyttningsböcker, församlingsböcker, lysnings- och vigselböcker. Riksarkivet: Inskrivningsmyndighetens i Malmö domsagas arkiv, fastighetsböcker distrikt II, stadsdelen Fosie, kvarteret Silvervite-Sofieholm. Länsstyrelsen i Malmö hus län arkiv (Handelsregistret). Riksarkivet/ArkivDigital: Sveriges befolkning 1950 respektive 1960 (Beta). Sveriges släktforskarförbund: Begravda i Sverige 2, Sveriges befolkning 1970, Sveriges befolkning 1980, Sveriges dödbok 1901–2013.

### Diskografi

Mitt hjärta i Dalarnas hjärta & Hoppla. Siljansflickorna. HMV 1947.  
 Vid fjällsjön & Silverbäcken. Siljansflickorna. HMV 1947.  
 Siljan runt & Mällsa-schottis. Siljansflickorna. Cupol 1948.  
 Silverstrimman & Var é du. Siljansflickorna. Cupol 1948.

### Litteratur

Billinge Sockenbok del 2. Utgiven av intresserade sockenbor. Tollarp 2001.

Sandgren, Patrik 2016. Solveig Hultberg – pappa Guntram och de andra "Berndtana". Upptecknaren 2015-2016. Lund: Folklivsarkivet med Skånes musiksamlingar.

### Telefonsamtal

Dan Jakobsson, Gudrun Herlertz.

### Tidningsartiklar

Sydsvenska dagbladet, 30 april – 1 maj 1995. Gudruns belöning är barnens nyfikna ögon. LENK (Leo Lönnbrink).

# Folklivsarkivet med Skånes musiksamlingar

---

HUMANISTISKA OCH TEOLOGISKA FAKULTETERNA | LUNDS UNIVERSITET

## ARKIVCHEF

Göran Sjögård  
Tel: +46462223135

## ARKIVARIE

Gabi Louisedotter  
Tel: +462223135

## ARKIVARIE

Patrik Sandgren  
Tel: +46462223612

## POSTADRESS

Folklivsarkivet med Skånes musiksamlingar  
Box 117  
221 00 Lund

## BESÖKSADRESS

Porfyrvägen 20  
224 78 Lund

## E-POSTADRESS

[expedition@folklivsarkivet.lu.se](mailto:expedition@folklivsarkivet.lu.se)

ISSN 1652-5086

[www.folklivsarkivet.lu.se](http://www.folklivsarkivet.lu.se)



**LUNDS**  
UNIVERSITET

LUNDS UNIVERSITET

Box 117  
221 00 Lund  
Tel 046-222 00 00  
[www.lu.se](http://www.lu.se)